

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK
GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE
(Čakovec, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin,
Varaždinske Toplice)

UREDNIČKI ODBOR

Stjepan Hajduk (odgovorni urednik), Dragutin Feletar (urednik i grafička oprema), Željko Tomičić, Marijan Špoljar i Branko Šimek

MUZEJSKI VJESNIK izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Rukopisi se šalju na adresu: Muzej grada Koprivnice, 43300 Koprivnica, Trg dr. Leandera Brozovića 1

NAKLADNIK

Muzej grada Koprivnice
ZA NAKLADNIKA
Franjo Horvatić

TISAK

RO »Podravka — Usluge«, OOUR Koprivnička tiskara, 1979.

BROJ 2, siječanj 1979. godine

2

KAZALO

Dragutin Feletar: Za organiziraniju obradu »terena«	1
Stjepan Hajduk: Proslava 40. godišnjice Muzeja Varaždinske Toplice	3
Antun Bauer: Muzej u Varaždinskim Toplicama	7
Marijan Špoljar: Galerija i nova umjetnička praksa	10
Damjan Lapajne: O djelovanju Muzeja Moslavine u Kutini	12
Ivanka Štager: Izložba »Tito u Varaždinu«	15
Božidar Gerić: Istraživanje radničkog pokreta i NOB-e u Moslavini	17
Ante E. Brlić: Mjesta muzeja sjeverozapadne Hrvatske 1835. godine	19
Franjo Horvatić: Zavičajna muzejska zbirka u Đelekovcu	21
Tomislav Đurić: Prilozi za povijest Vinice	24
Libuše Kašpar: Etnološke izložbe varaždinskog Muzeja	28
Ljubica Ramušćak: Otkup etnografske građe u Međimurju	31
Josip Vidović: Arheološka istraživanja u Međimurju u 1978. godini	35
Zorko Marković: Uz problem istraživanja neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Hrvatskoj	37
Željko Tomičić: Zaštitna arheološka istraživanja u Martinu na Muri	40
Marina Šimek: Zaštitno iskapanje u Svetom Petru Ludbreškom	44
Vladimira Pavić: O nalazu glinenog pećnjaka u Čakovcu	47
Josip Fluksi: O rekonstrukciji i konzerviranju keramike s arheoloških nalazišta	49
Dragutin Feletar: Tri vrijedne knjige	52
Libuše Kašpar: XXIX. savjetovanje o povijesnoj stambenoj arhitekturi	54
Zorko Marković: Proslava 100. godišnjice HAD-a i neka pitanja uz nju	56
Zoran Homen: Zaštitno iskapanje u Beketincu	57
Zoran Homen: Jedan od oblika informiranja o akcijama muzeja	59
	61

sude, koje se nalaze na rekonstrukciji u Muzeju Međimurja, te je o njima kao i o dataciji zasad teško govoriti, iako one nesumnjivo pripadaju hallstatskom razdoblju, kao i posude iz Goričana. Sa nešto više sigurnosti ovdje se može govoriti o ritusu pokapanja, kao i o obredu kremacije. Naime, ovdje je prvi puta uočena daščana komora, u koju se stavljaju prilozima, da bi se sama kreacija vršila iznad priloga u daščanoj komori, čime je i ova sama izgorjela. Donekle problematičan je prilog keramične posude, narukvica i fibule nađene u sondi B, jer se nalaze nešto pliće, i udaljene su od centralnog groba 1,50 m. No česti su primjeri naknadnih ukopa u tumulima, pa ni ovdje to ne bi trebala biti iznimka. Budući da se materijal još nalazi na obradi, te da je ovo prvi od tumulusa istraženih na tom području, svaka precuranjena tvrdnja bila bi štetna. Istraživanja će se nastaviti idućih godina, te će zasigurno dati i određeni odgovore.

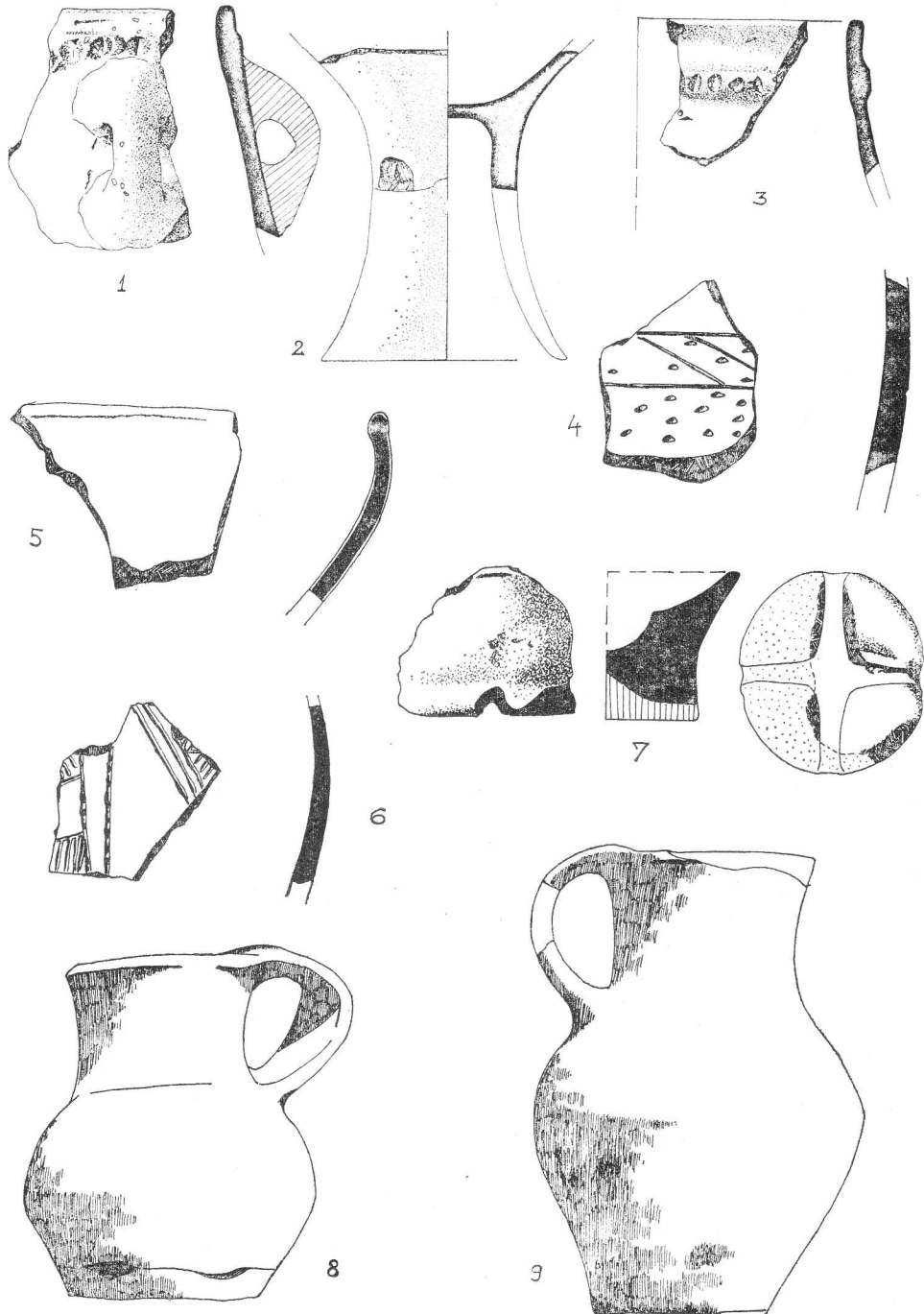
ZORKO MARKOVIĆ, Muzej grada Koprivnica

Uz problem istraživanja neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Hrvatskoj

Izuzev svega nekoliko iskapanja (S. Vuković u Malom Korenovu 1957. god.; D. Iveković u Mikleuškoj 1964. god. i Tomašići 1966. god.; S. Dimitrijević u Malom Korenovu 1961. god., Gornjim Brezovljanima 1973. god., te Kaniškoj Ivi 1978. god.), te maloga broja lokaliteta s površinskim nalazima (Zdralovi, Drljanovac, Koprivnički Bregi, Letičani, Tkalec, Beketinec, Budinščina), o neolitu u sjeverozapadnoj Hrvatskoj (računamo li sjeverozapadnu Hrvatsku krajem koji je omeđen Dravom, Murom i Savom, te Ilovom i slovenskom granicom) znamo zaista veoma malo!). Pažljivo gledajući uočavamo velike bijele mrlje na području Đurđevca, Koprivnice, Ludbrega, Varaždina, Čakovca, Zagreba... Na žalost, i područja koja imaju arheologa nemaju registrirane neolitske lokalitete. Naravno, nema niti govora o tome da ovi krajevi nisu bili naseljeni u mlađem kamenom dobu. S mađarske strane postoje registrirani neolitski lokaliteti, nekoliko ih je registrirano na našem području, pa mješta između tih regija najvjerojatnije, izuzev nekih posve nepogodnih močvarnih predjela, ne mogu biti nenaseleljna. Radi se isključivo o neistraženosti pojedinih mikro-regija.

Prema današnjem stanju istraživanja postoje fiksirani lokaliteti starčevačke kulture iz starijeg i početka srednjeg neolita (Zdralovi i Kaniška Iva); iz srednjega i mlađeg neolita lokaliteti protobük tipa (Budinščina) i Malo Korenovo — tipa linearno — trakaste keramike (Malo Korenovo, Drnjanovac, Kaniška Iva), sopotske kulture Tipa Brezovljani (G. Brezovljani) i možda klasične sopotske kulture (Mikleška, Letičani, Koprivnički Bregi, Beketinec, Tkalec).

Za kraj neolita nemamo uopće sigurno konstatirana naselja, odnosno neku pouzdanu kulturu, premda ćemo vjerojatno moći računati s naseljima sopotske kulture, koja je služila kao supstrat pri tvorbi la-

1-5: NEOLIT, SOPOTSKA KULTURA; 6-9: ENEOLIT, VUČEDOLSKA KULTURA.
 1-3: BEKETINEC-KRČ; 4-5: KOPR. BREGI, SEČE (LEPE); 6-7: APATOVAC, HUM; 8-9: KOPR. RIJEKA, RUDINA

sinjske kulture. Međutim, činjenica je da linearno-trakastu keramiku u sjevernoj Hrvatskoj ne poznamo dovoljno, te zasad ne možemo precizno reći do kada i u kakvim sve oblicima je ona kod nas egzistirala. Nakon iskapanja na Ražištu kod Pogorača (istočni dio srednje Slavonije) 1977. god. i u Kaniškoj Ivi 1978. god. postaje sve jasnije da nas ne trebaju iznenađivati eventualne pojave različitih mješovitih grupa ili pak zajedničkoga života različitih kultura na istome naselju. Čitava sjeverna Hrvatska ima ovdje posebnu ulogu u odnosu na Bosnu i ne treba odbaciti kao nemoguće ili malo vjerojatne teorije o utjecaju neolita srednje Evrope na Bosnu kakve je još 1963. god. postavljao A. Benac.

S eneolitom stvari ne stoje mnogo ružičastije ali se ipak raspolaže s većim brojem podataka²). Iskapanja je ponovo malo (amaterska iskapanja pok. V. Dukića, iza kojega je ostalo vrlo malo podataka; D. Iveković u Mikleuškoj i Velikoj Mlinskoj 1964. god.; Z. Marković u Apatovcu 1977. god. i na Rudini kod Koprivničke Rijeke 1978. god.; S. Vuković i kasnije M. Malez u Vindiji; S. Vuković u Cerju Novom; S. Vuković, kasnije i M. Simek u Cerju Tužnom), dok je površinskih nalaza nešto više (Kutina — Gračenica, Letićani, M. Korenovo, Grginac, Vel. Trojstvo, Martinac, Beketinec, Pavlovec, Lemeš Ravenski, G. Brezovljani, Apatovac, Kalnik, Višnjica, Brezje, Goričan).³).

Zasad možemo računati s tri eneolitske kulture na području sjeverozapadne Hrvatske. U ranijoj fazi eneolita ovaj kraj je djelomično naseljen nosiocima lasinjske kulture (Kutina — Gračenica, Vel. Mlinska, Letićani, M. Korenovo, Grginac, Beketinec, Pavlovec, Lemeš Ravenski, G. Brezovljani, Kalnik, Cerje Novo, Cerje Tužno, Brezje, Goričan), dok je u kasnijoj fazi naseljen i nosiocima Retz-Gayari kulture (Vindija, Višnjica), te najzad, vjerojatno već na prijelazu u rano brončano doba, i vučedolskom kulturom (Mikleuška, Vel. Trojstvo, Martinec, Apatovac, Koprivnička Rijeka). Retz-Gayari kultura je ovdje zastupljena višnjičkim tipom, no nije isključeno da postoje i naselja Kevderc-Hrnjevac tipa, pošto najvjerojatnije ne egzistiraju istovremeno.

S eneolitskim lokalitetima je, čini se, istraživanje ovih krajeva u povoljnijem položaju, no ne treba zaboraviti da su moguća iznenađenja s obzirom na postojeći mađarski materijal, bez obzira što on djelomično odgovara našem. Možemo svakako računati na pojavu badenske kulture u ovim krajevima, a nije isključena niti kakva veza s eneolitom Slovačke.

Bilo bi prijeko potrebno za svaku užu regiju pokušati grubo popuniti slijed naseljavanja u neolitu i eneolitu, što je, dakako, zadaća arheologa u našim muzejima. Na žalost, većinom su arheolozi za proučavanje ovih razdoblja nezainteresirani, pa je vjerojatno i to jedan od razloga zbog kojih postoje tolike praznine u njihovu poznavanju. S druge strane, činjenica je da sjeverozapadnu Hrvatsku pokriva premalo arheologa, te se i ne mogu ozbiljno rješavati krupniji problemi, dok god se ne zaposli još nekoliko aktivnih stručnjaka, koji bi međumuzejskom suradnjom u istraživanjima mogli najzad baciti više svjetla na ovu materiju.

1. Za neolitske lokalitete sjeverozapadne Hrvatske pogledati slijedeće radove:

- radovi S. Dimitrijevića, *Opuscula archaeologica* V (Zgb. 1951); Sopotsko-lendjelska kultura (Zgb. 1968); *Archaeologia Iugoslavica* X (Bgd. 1969); Neolit i eneolit u Slavoniji (Vukovar 1969); Počeci ranih zemljoradničkih kultura ... (Subotica 1974); Godišnjak Balkanološkog instituta XIII (Sarajevo 1976);
- D. Iveković, *Zbornik Moslavine I*, Kutina 1968;
- S. Kolar — Sušanji, *Podravski zbornik* 76, Koprivnica 1976;
- Z. Lovrenčević, *Arheološki pregled* 10, Beograd 1968;
- S. Vuković, *Starinar* NS VII—VIII, Beograd 1958.

2. Za eneolitske lokalitete sjeverozapadne Hrvatske pogledati slijedeće radove:
 - radovi S. Dimitrijevića, *Opuscula archaeologica* I (Zagreb 1956); *Opuscula archaeologica* V (Zgb. 1961); *Acta Musci Cibalensis* I (Vinkovci 1966); *Archaeologia Iugoslavica* VII (Beograd 1967);
 - M. Fulir, *Arheološki pregled* 10, Bgd. 1968;
 - Z. Lovrenčević, *Arheološki pregled* 10, Bgd. 1968;
 - J. Korošec, *Zbornik Filozofske fakultete IV/1*, Ljubljana 1962;
 - radovi Z. Markovića, *Muzejski vjesnik* 1, Koprivnica 1978; *Arheološki pregled* 19, Bgd. 1977. (u tisku); *Arheološki pregled* 20 (u pripremi za tisak); *Arheološki vestnik XXVII*, Ljubljana 1976 (1977);
 - M. Šimek, *Muzejski vjesnik* 1, Koprivnica 1978;
 - S. Vuković, *Peristil* I, Zagreb 1954.
3. Na nekim lokalitetima zbog maloga broja keramičkih nalaza situacija je veoma nejasna, te ih ovdje i ne spominjem. Također ne spominjem izolirane nalaze kamenih sjekira s rupom ili bez rupe, jer s tih lokaliteta tek treba prikupiti keramički materijal radi utvrđivanja kulturne pripadnosti.

Dodatna napomena:

Nakon završetka ovoga rada Z. Homen je iskapao lasinjski lokalitet u Beketincu, a iz tiska je izašao rad S. Dimitrijevića »Neolit u sjeverozapadnoj Hrvatskoj (pregled stanja istraživanja do 1975. godine)« u sklopu knjige »Arheološka istraživanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj« (referati sa znanstvenog skupa HAD-a u Varaždinu 1975. god.), Zagreb 1978. U ovome radu postoji i nekoliko novih podataka o neolitskim lokalitetima ovih krajeva.

ŽELJKO TOMIČIĆ, Muzej Međimurja Čakovec

Zaštitna arheološka istraživanja u Martinu na Muri

U toku 1977. godine Muzej Međimurja — Čakovec uključio se u izradu konzervatorske dokumentacije za potrebe Generalnog prostornog plana regije Međimurje. Kako se za tu priliku radilo i na izradi odgovarajuće arheološke dokumentacije spomenutog zemljopisnog prostora, to su u nizu terenskih obilazaka¹⁾ ubicirani brojni arheološki lokaliteti, koji su naglasili bogatstvo i povijesnu slojevitost zatečene spomeničke baštine Međimurja. Pored čitavog niza nalazišta prethistorijskog obilježja, naišlo se i na lokalitete, koji terenskom autopsijom i analizom pokretne arheološke građe upućuju na antičko i ranosrednjevjekovno porijeklo.

Rekognoscirajući uži areal sela Martin na Muri, udaljenog oko 20 km sjeverozapadno od Čakovca, ekipa arheološkog odjela Muzeja Međimurja — Čakovec naišla je tijekom mjeseca lipnja 1977. godine na brojne tragove rimske materijalne kulture. Među pokretnim arheološkim nalazima sa tog terenskog obilaska ističu se ulomci raznih vrsta rimske keramike, stakla, rimski novci, antička žbuka i od građevnog materijala opeke i crijepovi. Uz podatke prikupljene anketiranjem mjesnog stanovništva, kao i rezultate ranijih rekognosciranja²⁾ ovi pokretni arheološki nalazi jasno su ukazivali na postojanje većeg antičkog lokaliteta na prostoru današnjeg naselja Martin na Muri. Obilaskom užeg prostora Martina na Muri mogli su se konstatirati i drugi elementi, kao što su terenska konfiguracija (veliki gotovo pravilni kvadratni plato u nepo-